

Próba tworzenia kanonu obszaru tak zróżnicowanego i zatimizowanego historycznie, etnicznie i kulturowo, jak Warmia i Mazury (już samo połączenie obu tych krain w coś na kształt jednorodnego organizmu, wydaje się mocno sztuczne), to dla mnie czysty surrealizm. Czy akurat istnieje taka potrzeba? Dotychczasowe tworzenie symbolicznych kanonów dla Warmii i Mazur miało zawsze podłoże polityczne. Gockie pradzieje, kulturowa misja Zakonu Krzyżackiego na wschodzie, czy uczczony monumentalnym mauzoleum Hindenburga drugi Tannenberg, który na dobre zbratał słowiańskich Mazurów z germańską rodziną – to kanon niemiecki, utrwalony dramatyczną, zimową ucieczką 1945 r. oraz wypędzeniem. Z kolei pakowanie plemion bałtyjskich do słowiańskiego worka, powstrzymane Grunwaldem krzyżackie „Drang nach Osten”, lenno jagiellońskie i germanizowani na siłę polscy osadnicy, o których upomina się ich prawdziwa Ojczyzna wraz z powojennym etosem „ziemi odzyskanej” – to kanon polski, ciągle obecny w świadomości wielu Polaków. Czy nie podejmujemy przypadkiem podobnego działania, dopasowując jeno symbolikę do współczesnego wzorca europejskiego? Dokonując jedynie skomplikowanej operacji zszywania (często również profilaktycznej amputacji) symbolicznych nerwów obu tych wcześniejszych „kanonów”... A może to jakaś rozpaczliwa próba poszukiwania wspólnego mianownika pomiędzy pomorskimi tęsknotami i ambicjami Elbląga, kulturowo-ekonomicznym egocentryzmem olsztyńskim, a poczuciem „markowej” mazurskości i światowej wyjątkowości Krainy Wielkich Jezior Mazurskich, o mazowiecko-podlaskich koneksjach wschodnich i południowych „obszarów granicznych” nie wspominając...

Bez przekonania biorę się do owego wyboru „kanonicznych” dzieł, osobowości, miejsc i wydarzeń. Mało znam Warmię, więc będę reprezentował „mazurską tendencyjność”. Siłą rzeczy będzie to raczej subiektywny, przypadkowy zbiór ważkich „przypomnień”, niż świadomy i konsekwentny dobór elementów „kanonizacyjnych” Warmii i Mazur.

Dzieła

Piotr z Dusburga | *Kronika ziemi pruskiej*

Łucja Okulicz-Kozaryn | *Dzieje Prusów*

Jan Matejko | *Bitwa pod Grunwaldem* [obraz]

Max Toeppen | *Historia Mazur*

Oskar Kolberg | *Mazury Pruskie* [Dzieła zebrane, tom 40]

Ernst Wiechert | *Dzieci Jerominów*

Siegfried Lenz | *Muzeum ziemi ojczystej*

Hans Hellmut Kirst | *Bóg śpi na Mazurach*

Henryk Panas | *Bóg, wilki i ludzie. Opowiadania mazurskie*

Borussia. Ziemia i ludzie. Antologia literacka | red. **Kazimierz Brakoniecki** i

Winfried Lipscher

Osobowości

Herkus Monte

Mikołaj Kopernik

Albrecht Hohenzollern

Zbigniew Morsztyn

Józef Naronowicz-Naroński

Ignacy Krasicki

Johann Gottfried Herder

Wojciech Kętrzyński

Marcin Gerss

Marion Dönhoff

Miejsca

grodziska staropruskie i miejsca kultu (np. Jeziorko, Grodzisko, Stare Juchy...)

zamki krzyżackie i biskupie (np. Barciany, Reszel...)

Święta Lipka

pruskie pałace i dwory (np. Galiny, Drogosze, Sztynort...)

Twierdza Boyen w Giżycku

Wilczy Szaniec i inne kwatery wojenne (Mamerki, Pozezdrze, Radzieje...)

szlak żeglowny Wielkich Jezior Mazurskich wraz z Kanałem Mazurskim

Kanał Ostródzko-Elbląski

Puszcza Piska, Borecka i Romincka

szlaki kajakowe: Krutyń, Łyny, Dajny, Sapiny, Węgorapy, Łażnej Strugi-Ełku oraz

Legi

Wydarzenia

- ślady pierwszych osadników na Mazurach (Dudka, Szczepanki) | późny plejstocen, ok. 13 tys. lat temu
- kultura bogaczewska, początki mazurskiego osadnictwa bałtyjskiego | ok. 450 r. p.n.e.
- podbój Prus przez Zakon Krzyżacki | 1233 – 1283
- bitwa pod Grunwaldem | 1410
- sekularyzacja zakonu i powstanie Księstwa Pruskiego | 1525
- powstanie prowincji Prusy Wschodnie w ramach Królestwa Pruskiego | 1772
- powstanie szlaku żeglownego Wielkich Jezior Mazurskich | 1765 – 1849
- przegrany przez Polskę plebiscyt przynależnościowy na Mazurach | 1920
- Mazury stają się polskie – przesiedlenia ludności niemieckiej, polskiej i ukraińskiej | 1945 – 1950

- Wielkie Jeziora Mazurskie lokują się na 13. pozycji (najwyżej spośród finalistów europejskich) w światowym plebiscycie *New 7 Wonders of Nature* | 2011